

Izveštaj Agencije za ravnopravnost spolova Bosne Hercegovine, Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine o realiziranim aktivnostima u periodu od 2011. – 2014. godine

UVOD

Zakon o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“, br. 16/03), članom 22 predvidio je formiranje Agencije za ravnopravnost spolova BiH u okviru Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine i definisao mandat Agencije u cilju nadzora nad provođenjem navedenog Zakona. Agencija za ravnopravnost spolova BiH (u daljem tekstu Agencija) osnovana je **Odlukom Vijeća ministara Bosne i Hercegovine**, 19.02.2004. godine. Izmjenama i dopunama Zakona o ravnopravnosti spolova u BiH („Službeni glasnik BiH“, br. 102/09), Agencija dobiva i dodatne nadležnosti.

KADROVSKA POPUNJENOST

Agencija za ravnopravnost spolova BiH zajedno sa entitetskim gender centri, po prirodi svog mandata, imaju obavezu djelovanja u svim oblastima, pa je važno naglasiti da raspolažu sa ograničenim finansijskim i ljudskim resursima. Još uvijek veliku prepreku predstavlja nedostatak ljudskih resursa što je glavni problem za implementaciju Zakona o ravnopravnosti spolova u BiH i Gender akcionog plana BiH. U protekle dvije godine ojačani su ljudski kapaciteti Agencije za ravnopravnost spolova BiH. Sitematizacija je proširena za jedno mjesto, tako da je sistematizovano sedam radnih mjesta.

U trenutku podnošenja izvještaja, u Agenciji za ravnopravnost spolova Bosne i Hercegovine, u trenutku podnošenja izvještaja, zaposleni/e su: direktorica Agencije za ravnopravnost spolova, dvije stručne savjetnice, viša stručna saradnica, samostalna referentica za nabavke (VŠS), administrativni tehničar (SSS), uposlenik po ugovoru o djelu (VSS), i uposlenica po ugovoru o djelu koji se finansira iz sredstava FIGAP Programa.

BUDŽETSKA SREDSTVA

Sredstva za operativne troškove (troškovi za plate, režijske troškove i kancelarijski materijal) Agencije za ravnopravnost spolova BiH se osiguravaju na godišnjem nivou u okviru budžeta Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH. Uspostavljanjem Finansijskog mehanizma za implementaciju Gender akcionog plana BiH (FIGAP programa) 2009. godine osigurana su donatorska sredstva za provedbu aktivnosti iz Gender akcionog plana BiH, pri čemu se Sporazumom o zajedničkom finansiranju predviđa i kontribucija vlada BiH u vidu redovnih godišnjih budžeta. Dok gender centri imaju osigurane godišnje budžete i time ispunjavaju obavezu iz Sprazuma, Agencija od početka implementacije FIGAP programa do danas nije uspjela osigurati sredstva za aktivnosti iz budžeta institucija BiH

IZVJEŠTAJ O POSTIGNUTIM REZULTATIMA U PERIODU 2011.-2014.GODINE

I. Praćenje i unapređenje primjene međunarodnih i domaćih standarda za ravnopravnost spolova

Prioritetna obaveza koja proističe iz mandata institucionalnih mehanizama za ravnopravnost spolova, kao i zakonskih nadležnosti, je praćenje i unapređenje primjene međunarodnih i domaćih standarda za ravnopravnost spolova u Bosni i Hercegovini. Redovno se izrađuju i dostavljaju nadležnim institucijama izvještaji o primjeni međunarodnih dokumenata, UN-a i Vijeća Evrope, koji se odnose na ravnopravnost spolova i osnaživanje žena, a prema kojima je Bosna i Hercegovina obavezna izvještavati. (UN CEDAW Konvencija, Pekinške deklaracija i Platforma za akciju, UN Rezolucija 1325, preporuke Vijeća Evrope i Evropske direktive).

Bosna i Hercegovina je 8. marta 2013. godine postala 26. zemlja članica Vijeća Evrope koja je potpisala **Konvenciju Vijeća Evrope o prevenciji i borbi protiv nasilja nad ženama u i nasilja porodici**. Ratifikacijom ove konvencije Bosna i Hercegovina je postala 6. zemlja članica Vijeća Evrope koja se obavezala na poduzimanje zakonodavnih i drugih mjera radi osiguranja pravnog, institucionalnog i organizacionog okvira za prevenciju nasilja nad ženama, zaštitu žrtava nasilja, te kažnjavanje počinitelja nasilja. U skladu sa tim Agencija za ravnopravnost spolova BiH razvila je **Strategiju za provedbu Konvencije Vijeća Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici u BiH za period 2014.-2018.godine**, čije usvajanje je prolongirano zbog proceduralnih razloga i očekuje se u prvoj polovini 2015. godine.

Agencija za ravnopravnost spolova BiH redovno izrađuje i **dostavlja izvještaje o primjeni međunarodnih dokumenata, UN-a i Vijeća Evrope**, koji se odnose na ravnopravnost spolova i osnaživanje žena, a prema kojima je Bosna i Hercegovina obavezna izvještavati (UN CEDAW Konvencija, Pekinške deklaracija i platforma za akciju, UN Rezolucija 1325, preporuke Vijeća Evrope i Evropske direktive). Agencija godišnje priprema oko desetak različitih izvještaja i analiza o ravnopravnosti spolova u različitim oblastima. Najznačajniji izvještaji su:

- **Četvrti i peti periodični UN CEDAW izvještaj Bosne i Hercegovine** usvojen je od strane Vijeća ministara i Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine u periodu od juna do novembra 2011.godine. Nakon toga Izvještaj je dostavljen CEDAW komitetu. Izvještaj je prezentovan pred Komitetom u julu 2013.godine. nakon čega je Komitet dostavio Zaključna zapažanja i preporuke za Bosnu i Hercegovinu (CEDAW preporuke) za naredni srednjoročni period.
- **Izvjestaj po Pekinškoj deklaraciji i Platformi za akciju (1995) i rezultata sa 23. Posebne sjednice Generalne skupštine (2000) u Bosni i Hercegovini** izrađen je u aprilu 2014. godine. Ovaj izvještaj će biti predstavljen na 59. sjednici Komisije o statusu žena Ujedinjenih naroda 2015. godine.

Pored ovih izvještaja redovno se izrađuju i dostavljaju Vijeću ministara BiH **Izvještaji o statusu ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini**, Izvještaj za 2011. usvojen je početkom 2013., dok je Izvještaj za period 2012-2014. u procesu usvajanja od strane Vijeća ministara BiH.

II. Izrada, usvajanje, provedba i izvještavanje o Gender akcionom planu BiH i FIGAP program

S obzirom da je **Gender akcioni plan BiH (2006-2011.)** istekao u oktobru 2011.g., Agencija je izradila Izvještaj o provedbi Gender akcionog plana i prijedlog strukture novog periodičnog dokumenta i dostavila ih Vijeću ministara na razmatranje. Vijeće ministara BiH je u 2012. godini, razmotrilo i usvojilo **Izvještaj o realizaciji Gender akcionog plana Bosne i Hercegovine 2006-2011. godine i Prijedlog strukture Gender akcionog plana BiH za razdoblje 2012 – 2017. godine**, te zadužilo Agenciju za ravnopravnost spolova BiH, da koordinira izradu ovog dokumenta.

Drugi po redu **Gender akcioni plan za period 2013-2017** („Službeni glasnik BiH“ broj: 98/13), usvojen je u septembru 2013. godine, kao strateški dokument za uvođenje principa ravnopravnosti žena i muškaraca u sve oblasti društvenog života i rada, u javnoj i privatnoj sferi. Donošenje ovog dokumenta predstavlja ispunjenje jednog od osnovnih standarda ostvarivanja ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Efikasnijoj implementaciji GAP-a BiH, doprinijela je uspostava **Finansijskog mehanizma za implementaciju Gender akcionog plana BiH, za period 2009-2014. godina (FIGAP Program)**, koji je produžen i u 2015.godini. Potpisivanjem Sporazuma o zajedničkom finansiranju FIGAP programa između Vijeća ministara BiH i grupe donatora u BiH osigurana su sredstva za implementaciju GAP BiH za period od 2009-2015.godine. Na ovaj način, pored redovnih budžeta gender institucionalnih mehanizama, obezbijeđena su značajna sredstva za provedbu GAP BiH za period od pet godina.

U toku implementacije FIGAP programa, **podržano je preko 60 projekata nevladinih organizacija** U prethodne četiri godine, objavljena su tri javna poziva za nevladine organizacije za podnošenje prijedloga projekata koji će se finansirati iz FIGAP programa. Kroz ove projekte, nevladine organizacije su inicirale i stručno podržale izgradnju kapaciteta institucija na nižim nivoima vlasti za: sprovođenje UN R 1325, sprečavanje i suzbijanje nasilja u porodici, uvođenje gender senzitivnih budžeta, ekonomsko osnaživanje žena, povećanje učešća žena u upravljanju i odlučivanju, socijalno uključivanje ranjivih grupa stanovništva (žena i muškaraca), sprovođenje Akcionog plana za žene na selu u RS, podršku ženama žrtvama rata, sprečavanje trgovine ženama i djevojčicama, izradu lokalnih gender akcionih planova u jedinicama lokalne samouprave.

Od početka provođenja FIGAP-a, pružana je **stalna stručna i konsultativna podrška institucijama** za izradu programa koji se finansiraju iz sredstava FIGAP-a. Sve aktivnosti institucionalnih partnera su vezane za važeće politike, strategije, programe i zakone u BiH i entitetima, koji su kompatibilni i doprinose ostvarenju prioriteta GAP-a i FIGAP-a. U konsultacijama sa institucionalnim partnerima, definisane su prioritete aktivnosti koje se odnose na djelovanje na zakone, ugradnju rodne perspektive u programe i mjere unutar resornih nadležnosti institucija, kreiranje posebnih privremenih mjera za unapređenje ravnopravnosti spolova i položaja žena i izgradnju kapaciteta institucija za dalji samostalan rad na ispunjenju ovih obaveza. **Podržano je preko 60 programa institucija na svim nivoima u BiH**, koji su doprinijeli:

- Uvođenju principa i standarda ravnopravnosti spolova u resorne nadležnosti i u redovan rad institucija na strateškom i programskom nivou, uključujući budžete;

- Izgradnji kapaciteta za programsko, strateško i finansijsko planiranje, praćenje i ocjenu, orijentisano na rezultate i potrebe stanovništva;
- Izgradnji kapaciteta svih aktera za budući pristup i korištenje evropskih fondova;
- Unapređenju multisektorskog rada i međuresorna saradnja, na svim nivoima, horizontalno i vertikalno.

III. Saradnja sa institucionalnim mehanizmima za ravnopravnost spolova izvršne i zakonodavne vlasti i drugim institucijama vlasti u BiH

Mreža institucionalnih mehanizama za gender pitanja na svim nivoima zakonodavne i izvršne vlasti u Bosni i Hercegovini stalno se širi, uspostavljanjem komisija za ravnopravnost spolova na lokalnom nivou koje postoje skoro u svakoj opštini, kao i kontakt osoba za gender pitanja u okviru institucija na svim nivoima. **U 2014. godini i u Narodnoj Skupštini Brčko Distrikta BiH formirana je Komisija za ravnopravnost spolova.**

Zajedničko planiranje, saradnja i koordinacija između **Agencije za ravnopravnost spolova BiH, Gender Centra Federacije BiH i Gender centra Republike Srpske**, koja je i ranije postojala, posebno je ojačana kroz djelovanje i redovne sastanke Upravnog odbora, uspostavljenog u cilju praćenja provedbe FIGAP Programa. Dva puta godišnje se održavaju redovni sastanci Upravnog i Nadzornog odbora FIGAP Programa.

Posebno je važno naglasiti saradnju Agencije sa **Komisijom za ostvarivanje ravnopravnosti spolova PS BiH** i kroz redovno zajedničko planiranje i implementaciju različitih aktivnosti (izrada zakona, strategija, provođenje obuka ili organizovanje zajedničkih tematskih sjednica, javnih rasprava i promotivnih aktivnosti). Ove aktivnosti rezultirale su usvajanjem konkretnih zaključaka i preporuka čime se daje parlamentarna podrška radu gender institucionalnih mehanizama, te usvajanju i implementaciji sektorskih strategija i akcionih planova. Jedna od značajnih aktivnosti sa Komisijom za ostvarivanje ravnopravnosti spolova PS BiH, tokom 2013. godine je izrada i usvajanje dokumenta **“Upute o korištenju rodno osjetljivog jezika u Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine”**. Na osnovu ovog dokumenta Komisija je predložila **Izmjene i dopune Jedinstvenih pravila za izradu pravnih propisa u institucijama Bosne i Hercegovine**. Parlamentarna skupština je usvojila ove Izmjene i dopune, koje su usaglašene sa Zakonom o ravnopravnosti spolova BiH, tako da će se svi budući propisi koje donosi Vijeće ministara BiH i Parlamentarna skupština BiH objavljivati uz poštivanje rodne ravnopravnosti: korištenjem rodno neutralnih oblika (osoba ili lice) te navođenjem uporedo oblika i u muškom i ženskom rodu u slučaju da se izrazi odnose i na muškarce i na žene.

Što se tiče saradnje sa ostalim institucijama vlasti u BiH veoma uspješna saradnja ostvarena je institucijama sektora odbrane i sigurnosti u cilju izrade i provedbe Akcionog plana za implementaciju UN Rezolucije 1325. Agencija za ravnopravnost spolova BiH rukovodi radom **Koordinacionog odbora za praćenje provedbe** ovog Plana, od njegovog uspostavljanja 2010. godine. Agencija je u izvještajnom periodu koordinirala Radnom grupom za izradu **Strategije po Konvenciji Vijeća Evrope o prevenciji i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici**, te Radnom grupom za izradu **Vodiča za poduzimanje efikasnih mjera za sprečavanje uznemiravanja na osnovu spola i seksualnog uznemiravanja na radnom mjestu u institucijama BiH..**

IV. Usklađivanje nacrti i prijedloga zakona, podzakonskih i drugih normativnih akata, strategija, planova i programa sa Zakonom o ravnopravnosti spolova i međunarodnim standardima za ravnopravnost spolova

Parlamentarna skupština BiH je u decembru 2011. godine usvojila Zaključak o usaglašavanju prijedloga zakona i podzakonskih akata sa Zakonom o ravnopravnosti spolova u BiH, o čemu je poznato i Vijeće ministara Bosne i Hercegovine (na 169. sjednici, održanoj 21.12.2011.g.) **te je zadužilo institucije, predlagače propisa da pribave mišljenja Agencije za ravnopravnost spolova BiH prije upućivanja u proceduru razmatranja Vijeću ministara.** Na ovaj način će se osigurati da svi prijedlozi zakona i podzakonskih akata budu usaglašeni sa Zakonom o ravnopravnosti spolova u BiH.

U posljednje dvije godine **povećan je broj akata koji se dostavljaju Agenciji za ravnopravnost spolova BiH na mišljenje** prije upućivanja u proceduru usvajanja. Od 84 materijala koje je razmatralo Vijeće ministara BiH tokom 2012. godine samo dva su dostavljena na mišljenje Agenciji za ravnopravnost spolova Bosne i Hercegovine. U toku 2013. godine Agencija za ravnopravnost spolova BiH dostavila je ukupno 30 mišljenja o usaglašenosti sa Zakonom o ravnopravnosti spolova u BiH što ipak predstavlja veliki napredak. U toku 2014. godine Agenciji za ravnopravnost spolova BiH dostavljena su 32 dokumenta na mišljenje o usklađenosti sa Zakonom o ravnopravnosti spolova u BiH.

U izvještajnom periodu od posebnog značaja je izrada::

- Prijedloga izmjena i dopuna Zakona o policijskim službenicima BiH (2011).
- Izmjena i dopuna Izbornog zakona BiH prema kojima jednaka zastupljenost postoji kada je jedan od spolova zastupljen sa 40% od ukupnog broja kandidata i kandidatkinja na listi (prije toga kvota je bila 33%), 2013 godina („Službeni glasnik BiH“ br 07/14).
- Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o radu u institucijama Bosne i Hercegovine kao i Zakona o izmjeni i dopuni Zakona o platama i naknadama u institucijama BiH („Službeni glasnik BiH“ broj: 32/13 od 29.04.2013.godine) kojima je predviđeno uvođenje prava na roditeljsko odsustvo i od strane oca djeteta.
- **Priručnika za usklađivanje zakona sa Zakonom o ravnopravnosti spolova u BiH i međunarodnim standardima za ravnopravnost spolova koji je promoviran i distribuiran nadležnim institucijama u kojem je prikazan pristup u usklađivanju zakona sa Zakonom o ravnopravnosti spolova u BiH.**

V. Učešće u pripremi zakona, podzakonskih i drugih akata, strategija, planova i programa, u cilju utvrđivanja mjera za postizanje ravnopravnosti spolova u svim oblastima društvenog života

Najznačajnije aktivnosti provedene u izvještajnom periodu:

- Uspješno je implementiran **Akcionni plan za implementaciju UN R 1325 u BiH za period 2010-2013.** godine. Rezultati u okviru većine postavljenih ciljeva Akcionog plana postignuti su kroz sljedeće grupe aktivnosti: usklađivanje zakonskih i podzakonskih akata sa

Zakonom o ravnopravnosti spolova BiH, promotivne i edukativne aktivnosti, te uvođenje afirmativnih mjera (mjera pozitivne akcije) za povećanje broja žena u sektorima odbrane i sigurnosti. U tom periodu Vijeće ministara BiH usvojilo je dva redovna godišnja izvještaja, a u posljednjoj godini implementacije provedena je neovisna procjena provedbe Plana, čiji su nalazi i preporuke poslužili za izradu novog Akcionog plana za naredni trogodišnji period.

- Novi **Akcioni plan za implementaciju UNSCR 1325 za period 2014-2017.** godine izrađen je u punoj saradnji Agencije za ravnopravnost spolova BiH i institucija predstavljenih u Koordinacionom odboru za praćenje Akcionog plana, te uz konsultacije sa nevladinim organizacijama. Akcioni plan je **usvojilo Vijeće ministara u julu 2014. godine.** U novi Akcioni plan uvodi se koncept humane sigurnosti, koji promovira važnost lične sigurnosti građana i građanki i zaštitu od svih oblika svakodnevnog zastrašivanja i ugrožavanja sigurnosti. Ovaj koncept daje mogućnost rada u lokalnim zajednicama, te su u 5 pilot opština u BiH doneseni lokalni akcioni planovi za primjenu UN R 1325, a u okviru projekata koji su realizovani uz finansijsku podršku UN Women u BiH i FIGAP programa. Novi Akcioni plan služi i kao platforma za regionalnu saradnju i podršku jačanju stabilnosti zemalja u regiji, koja je posebno intenzivirana u izvještajnom periodu. Cilj regionalne saradnje je mapiranje zajedničkih prioriteta među kojima je i implementacija nacionalnih akcionih planova za primjenu UNR 1325, izrada zajedničkih projektnih inicijativa, te razmjena stručnih i finansijskih resursa. Pristup Bosne i Hercegovine primjeni UN Rezolucije 1325 prepoznat je kao primjer dobre prakse na regionalnom i globalnom nivou.
- U 2013. godini izrađena je **Strategija za provedbu Konvencije Vijeća Evrope o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici – Istanbulska konvencije** je još uvijek u postupku usvajanja. Pribavljena su sva pozitivna mišljenja, osim mišljenja Vlade Republike Srpske. Strategija predstavlja sveobuhvatan okvir kojim se definira način provedbe Konvencije u BiH i usklađivanja pravnog i institucionalnog okvira sa odredbama Konvencije, prioriteti u oblasti prevencije i borbe protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici, odgovorne institucije, kao i okvir za praćenje provedbe i izvještavanje o provedbi Strategije, a samim tim i Konvencije. Iako Strategija još uvijek nije usvojena, Agencija za ravnopravnost spolova BiH u saradnji sa UN Women u toku 2014. godine provela je **“Polaznu studiju (Baseline study) i analizu stanja o nasilju nad ženama i djevojčicama u BiH”** koja za krajnji rezultat ima izradu indikatora za praćenje realizacije Konvencije Vijeća Evrope o prevenciji i borbi protiv nasilja nad ženama. Studija se posebno fokusira na oblasti usluga za prevenciju rodno zasnovanog nasilja, te usluga za podršku žrtvama rodno zasnovanog nasilja. Okosnicu Studije činila online anketa koja je upućena svim onima koji pružaju usluge prevencije rodno zasnovanog nasilja i usluga podrške žrtvama rodno zasnovanog nasilja.

VI. Obrada molbi, žalbi i predstavki osoba i grupa osoba u kojima se ukazuje na povrede nekog prava iz Zakona o ravnopravnosti spolova BiH

U 2011. godini, na osnovu člana 26. stav 1. tačka j. Zakona o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini – prečišćeni tekst, direktorica Agencije za ravnopravnost spolova Bosne i Hercegovine je **donijela Jedinstvena pravila za primanje i obrađivanje**

zahtjeva za ispitivanje povreda Zakona o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH" broj: 71/12).

Agencija za ravnopravnost spolova BiH je izradila **Uputstvo za osobe koje žele da podnesu Zahtjev za pokretanje postupka ispitivanja povrede prava zagarantovana Zakonom o ravnopravnosti spolova** u Bosni i Hercegovini koje je objavljeno na web stranici Agencije. U izvještajnom periodu Agencija i gender centri su ispitivali kršenje Zakona o ravnopravnosti spolova u BiH u ukupno 11 slučajeva, u skladu sa Jedinstvenim pravilima za ispitivanje kršenja odredbi ZORS u BiH. Pravna pomoć i savjeti pruženi su ukupno za 31 slučaj.

VII. Saradnja na regionalnom i međunarodnom nivou

- Bosna i Hercegovina je pokrenula regionalnu saradnju u oblasti ravnopravnosti spolova potpisivanjem **Regionalne deklaracije o saradnji gender mehanizama Zapadnog Balkana 2005. godine (Sarajevska deklaracija)**. Od potpisivanja Deklaracije, regionalna saradnja je dio redovnih programa rada Agencije za ravnopravnost spolova BiH. U okviru Međunarodne konferencije „**Osnaživanje žena i civilno društvo Mediterana**“, održane u novembru 2013. godine, koju je organizovala Agencija u saradnji sa Američko-bosanskom fondacijom (ABF) i Centrom za transatlantske odnose (SAIS) **Regionalna Deklaracija je proširena i na zemlje Mediterana (zemlje Sjeverne Afrike)**. Na ovaj način je Bosna i Hercegovina stekla leadersku poziciju u regionu po pitanju ostvarivanja regionalne saradnje. **U julu 2014. godine**, pozivajući se na ovu Deklaraciju, potpisana je **Zajednička izjava o saradnji institucionalnih mehanizama za ravnopravnost spolova zemalja Zapadnog Balkana**. Kao zajednički prioriteti djelovanja, prepoznate su tri oblasti: rod i sigurnost, ekonomsko osnaživanje žena i nasilje nad ženama i u porodici.
- Prakse i rezultati Bosne i Hercegovine su promovirani i prepoznati na međunarodnom nivou o čemu svjedoči i činjenica da su predstavnici/e gender mehanizama pozivani na sastanke i samite na najvišem leaderskom nivou, širom Evrope i svijeta. To podrazumijeva i **redovno učešće u radu UN Komisije o statusu žena, Ekonomskog i socijalnog vijeća UN-a, Komiteta za jednakost žena i muškaraca Vijeća Evrope i ministarskim konferencijama Vijeća Evrope koje razmatraju različita pitanja ravnopravnosti spolova**. Posebno je važno naglasiti učešće predstavnice Agencije u radu Ad hoc Komiteta za sprečavanje i borbu protiv nasilja u porodici radi izrade Konvencije Vijeća Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici (CAHVIO). U 2014. godini delegacija Agencije za ravnopravnost spolova BiH je učestvovala na **58. zasjedanju Komisije za status žena (CSW58)**, te je aktivno sudjelovala na generalnoj diskusiji, plenarnim izlaganjima zemalja članica o postignućima i izazovima u provedbi Milenijskih razvojnih ciljeva (MRC).
- Veoma je važno istaći saradnju i zajedničke aktivnosti sa **Institutom za inkluzivnu sigurnost iz Vašingtona**, koji pruža kontinuiranu podršku primjeni UNSCR 1325 u BiH, još od 2005.godine. Uz podršku Instituta, rezultati Bosne i Hercegovine u primjeni UN Rezolucije 1325 predstavljeni su u State Department-u u Vašingtonu 2014. godine.

- U izvještajnom periodu, saradnja na regionalnom i međunarodnom nivou ostvarena je kroz organizovanje ili učešće po pozivu na različitim događajima: sastancima, konferencijama i okruglim stolovima.
- U proteklom periodu realizovan je niz zajedničkih inicijativa, projekata i aktivnosti sa međunarodnim organizacijama. Projekti i aktivnosti u izvještajnom periodu realizovani su uglavnom u saradnji sa **UN Women** i odnose se na podršku primjeni UN Rezolucije 1325 na lokalnom nivou, povećavanju učešća žena u javnom i političkom životu, te uvođenju gender odgovornog budžetiranja.
- Direktorica Agencije predsjedavala je Upravnim odborom **projekta „Sprečavanje i borba protiv nasilja zasnovanog na spolu“** (2009-2012.godine) koji je proveden u saradnji sa UNDP i UNFPA, te Upravnim odborom projekta **„Uvođenje rodno osjetljivih budžeta na univerzitetu“** koji je proveden u saradnji sa Centrom za interdisciplinarnе studije Univerziteta u Sarajevu uz podršku UN Women.
- Osim toga, značajno je navesti i saradnju sa **OSCE Misijom u BiH**, s kojom su provedene brojne značajne aktivnosti. Značajno je navesti projekat **„Povećanje opredjeljenosti političkih stranaka za ravnopravnost spolova“** koji je imao za cilj pripremu kandidatkinja za Opšte izbore. Potpisan je Memorandum o razumijevanju čiji je cilj nastavak zajedničkog rada na promociji ravnopravnosti spolova.. Agencija i Komisija za ostvarivanje ravnopravnosti spolova PS BiH su, uz podršku Misije OSCE-a, organizirale Forum o ravnopravnosti spolova u političkim strankama u Sarajevu, 7. maja, tom prilikom političkim strankama je predstavljena **Izjava o opredijeljenosti političkih stranaka za ravnopravnost spolova**. Ovu izjavu potpisalo je devet političkih stranaka koje su predstavljene na pres-konferenciji u Sarajevu u junu 2014. godine. Rad sa političkim strankama, posebno onim koje su potpisale Izjavu, nastavit će se, uz podršku OSCE-a, i u 2015. godini.

VIII. Saradnja sa nevladinim organizacijama, socijalnim partnerima i akademskom zajednicom

- Nastavljena je i unaprijeđena saradnja sa nevladinim i drugim organizacijama civilnog društva na implementaciji aktivnosti iz oblasti: nasilja u porodici, zdravlja, prevencije i zaštite, obrazovanja, sigurnosti, gender senzitivnog budžetiranja i dr., u skladu sa prioritetima GAP-a i sektorskih strategija i akcionih planova. Nastojanja da se unaprijedi saradnja i razmjena informacija između nevladinih organizacija i institucionalnih mehanizama za ravnopravnost spolova, **rezultirala je sve većim uključivanjem nevladinih organizacija kao ravnopravnih partnera javnom sektoru te povećanjem koordinacije u radu i smanjenjem broja izolovanih inicijativa**. Tome je veoma doprinijela i realizacija projekata podržanih iz FIGAP programa.
- U cilju osiguranja kontinuirane i održive koordinacije između predstavnika civilnog društva i institucija vlasti u BiH u primjeni UN Rezolucije 1325 potpisan je **Memorandum o razumijevanju između Koordinacijskog odbora za praćenje provedbe Akcionog plana za UN Rezoluciju 1325 u Bosni i Hercegovini i trinaest nevladinih organizacija**. Memorandum predstavlja platformu za saradnju, koordinaciju aktivnosti i razmjenu

informacija između relevantnih vladinih institucija i ključnih nevladinih organizacija koje se bave pitanjima žena, mira i sigurnosti. Ove organizacije bile su uključene u konsultativni proces prilikom izrade novog Akcionog plana za primjenu UN R u BiH.

- Jedan od pozitivnih primjera saradnje sa organizacijama civilnog društva predstavlja i proces izrade Izvještaja po Pekinškoj deklaraciji i Platformi za akciju. Na osnovu Smjernica za izradu nacionalnih izvještaja, **široj zemlji su organizovane konsultacije u procesu pripreme Izvještaja za Bosnu i Hercegovinu**. Ovaj proces podržao je Ured UN Women u Bosni i Hercegovini, te je ova podrška omogućila uključivanje brojnih organizacija civilnog društva. Održano je 5 konsultativnih sastanaka i uključene su organizacije i pojedinci koji rade u području osnaživanja žena i ravnopravnosti spolova, uključujući predstavnike žena iz ugruženih grupa. Preko 100 osoba, predstavnika/ca iz preko 80 civilnih organizacija učestvovalo je u konsultacijama širom zemlje, najvećim do sada provedenim konsultacijama za izradu izvještaja. Ovaj proces je, između ostalog, doprinijeo razvoju jače sinergije i koherentnosti među inicijativama vezanim za unapređivanje osnaživanja žena i ravnopravnosti spolova.
- Agencija je inicirala uspostavljanje magistarskog studija: „**Gender/rodne studije**“ pri **Centru za Interdisciplinarnu Postdiplomske Studije Univerziteta u Sarajevu**. To je dvogodišnji, regionalni, interdisciplinarni magistarski program s ciljem edukacije studenata/ica o metodama, teorijama i konceptima potrebnim za izučavanje roda, u općim i posebnim kontekstima, te provođenju istraživanja unutar ovog interdisciplinarnog područja. Do sada, tri generacije su završile ove studije, i trenutno je upisana prva generacija na doktorske studije.

IX. Promotivne i edukativne aktivnosti

Agencija u saradnji sa gender centrima posvećuje veliku pažnju promotivnim aktivnostima. To uključuje redovno obilježavanje značajnih dana iz oblasti ravnopravnosti spolova. Svake godine u prvoj polovini marta obilježava se „Sedmica ravnopravnosti spolova“ (Gender week), uključujući Međunarodni dan žena. Tokom novembra i decembra realizuju se aktivnosti u okviru obilježavanja Međunarodne kampanje „16 dana aktivizma u borbi protiv nasilja u porodici“. Obilježavaju se i ostali značajni datumi kao što je Međunarodni dan žena na selu, 15. oktobra, Međunarodni dan djevojaka u IKT (svake posljednje sedmice u aprilu) itd.

Među najznačajnijim aktivnostima u okviru godišnjeg obilježavanja „**Sedmice ravnopravnosti spolova**“ su:

- Prezentacija i promocija rezultata projekata 36 nevladinih organizacija iz cijele Bosne i Hercegovine, podržanih iz sredstava FIGAP programa (2012. godina).
- Organizacija različitih događaja i manifestacija u saradnji Agencije za ravnopravnost spolova BiH, Nato štaba u Sarajevu i Amerčke ambasade u BiH (2011., 2012., i 2013. godina).
- Dodjela nagrade i priznanja osobama - prvakinjama i prvacima rodne ravnopravnosti iz različitih organizacija/institucija/tijela, a u organizaciji Komisije za ostvarivanje ravnopravnosti spolova Predstavničkog doma PS BiH (2014. godina), i brojne druge aktivnosti u saradnji sa međunarodnim i nevladinim organizacijama u BiH.

Bosna i Hercegovina je potpisala izjavu o davanju podrške **globalnoj COMMIT kampanji** koju je 2012. godine pokrenula organizacija UN Women, uz podršku generalnog tajnika UN-a Ban Ki-moon s ciljem zaustavljanja nasilja nad ženama i djevojčicama. Osim toga u Bosni i Hercegovini se 2013. godine uključilo oko 130 organizacija i institucija u aktivnosti na realizaciji kampanje "Jedna milijarda ustaje" (One Billion Rising) koja je globalni aktivistički pokret protiv nasilja nad ženama, djevojkama i djevojčicama.

Agencija ulaže sredstva i u izradu, publikovanje i distribuciju promotivnih i edukativnih materijala koji se odnose na promociju ravnopravnost spolova. Važno je napomenuti i kontinuiranu saradnju sa medijima koji prate rad Agencije i aktivnosti koje su od značaja za podizanje svijesti stručne i šire javnosti.

Kada su u pitanju **edukativne aktivnosti**, značajno je izdvojiti sljedeće:

- Od 2011. godine Agencija za državnu službu BiH je u redovnom programu obuka uvrstila obuke na temu ravnopravnosti spolova. U 2012., 2013., i 2014. godini, održano je šest obuka za državne službenike/ce, tako da **je preko 130 državnih službenika** i službenica zaduženih za izradu pravnih propisa u institucijama BiH, educirano o usklađivanju sa Zakonom o ravnopravnosti spolova.
- U maju 2014. Agencija za ravnopravnost spolova BiH u saradnji sa Misijom OSCE održala je radionicu za novouspostavljenu **Komisiju za ostvarivanje ravnopravnosti spolova Brčko Distrikta**.
- U okviru projekta sa OSCE „Povećanje opredjeljenosti političkih stranaka za ravnopravnost spolova“ u septembru 2014. godine održano je 7 radionica (Sarajevo, Zenica, Banja Luka, Bihać, Mostar, Trebinje) **za preko 100 kandidatkinja političkih partija na Opštim izborima 2014**.
- Agencija za ravnopravnost spolova BiH je u saradnji sa NVO Infohouse održala **10 obuka o ravnopravnosti spolova za političke partije za skoro 100 članova/ica** 12 parlamentarnih stranaka (juli 2014).

X. Istraživanja

- **Istraživanje o rasprostranjenosti i karakteristikama nasilja nad ženama u BiH** je prvo istraživanje rodno zasnovanog nasilja nad ženama u Bosni i Hercegovini, koje je Agencija za ravnopravnost spolova provela u saradnji sa Gender centrom Federacije BiH i Gender centrom Republike Srpske, Agencijom za statistiku BiH, Federalnim zavodom za statistiku i Republičkim zavodom za statistiku RS. Finansiranje ovog istraživanja osigurano je iz sredstva FIGAP programa i UN agencija (UNFPA i UN WOMEN). Istraživanje je provedeno tokom septembra i oktobra 2012. godine u skladu sa metodologijom Ekonomske komisije Ujedinjenih naroda za Evropu (UNECE), ali uključuje i dodatne komponente, kao što su faktori i determinante nasilja, njegove posljedice, te obraćanje institucijama i organizacijama za podršku žrtvama nasilja. Cilj istraživanja bio je ustanoviti **rasprostranjenost različitih formi nasilja nad ženama u porodici, ali i izvan porodice**, i na taj način omogućiti identificiranje najvažnijih karakteristika različitih oblika nasilja nad

ženama, ustanoviti ključne faktore njegovog ispoljavanja, te ispitati posljedice i iskustva žena u obraćanju institucijama i organizacijama za podršku. Istraživanje je provedeno na **reprezentativnom uzorku od 3.300 domaćinstava i punoljetnih žena u Bosni i Hercegovini**, sa odgovarajućim reprezentativnim poduzorcima za Republiku Srpsku i Federaciju Bosne i Hercegovine. Istraživanje je prezentovano u junu 2013. godine, te u decembru iste godine u okviru Međunarodne kampanje „16 dana aktivizma u borbi protiv nasilja u porodici“.

- Agencija za ravnopravnost spolova BiH, u toku 2012/2013. godine, provela je online anketiranjem **Istraživanje o spremnosti institucija BiH na provođenje obaveza iz Zakona o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini**. Cilj ovog istraživanja je bio: ocjenjivanje osposobljenosti institucija da provode obaveze iz ZORS-a i javnih politika u oblasti ravnopravnosti spolova (Gender akcioni plan BiH, Strategija prevencije i borbe protiv nasilja u porodici, Akcioni plan za provedbu Rezolucije Vijeća sigurnosti UN-a 1325 u BiH i drugih) koje je usvojilo Vijeće ministara Bosne i Hercegovine. Pored toga, dio istraživanja se odnosio na obaveze institucija BiH kao poslodavaca u oblasti ravnopravnosti spolova koje proizilaze iz važećeg radno-pravnog okvira.
- Agencija za ravnopravnost spolova Bosne i Hercegovine je u maju 2014. godine provela prvo **opsežno istraživanje o broju žena i muškaraca u upravljačkim strukturama preduzeća u BiH**. Ovo istraživanje je bazirano na odgovorima 70 od top 100 poslovnih subjekata prema analizi Poslovnih novina iz 2013. Analizirana je zastupljenost žena i muškaraca u upravi i nadzornim odborima u FBiH te u upravni i izvršnim odborima u RS.
- Agencija za ravnopravnost spolova BiH je izradila **analizu zastupljenosti žena u opštinskim vijećima, skupštinama opština, gradskim vijećima i Skupštini Brčko distrikta BiH nakon Lokalnih izbora 2012. godine**. Analiza je urađena na osnovu utvrđenih rezultata Lokalnih izbora 2012. godine koje je objavila Centralna izborna komisija BiH.
- Nakon Opštih izbora 2014. godine, **Agencija je izradila analizu uporednih podataka o zastupljenosti žena poslije Opštih izbora 2006, 2010 i 2014. godine u BiH**.
- Provedeno je „desk“ istraživanje na temu: „**Usklađivanje poslovnog i privatnog života u cilju ekonomskog osnaživanja žena**“, koje je podržano iz sredstava FIGAP programa.

XI. Vanredne aktivnosti

Zbog vanredne situacije uzrokovane poplavama, predsjedavajuća Upravnog odbora FIGAP Programa uputila je članovima Upravnog i Nadzornog odbora FIGAP programa prijedlog da se iz sredstava FIGAP programa odvoji **30.000 KM za pomoć ženama, djeci i starim osobama u opštinama koje su najviše ugrožene poplavama u Bosni i Hercegovini**, Doboju, Maglaju i Orašju. Pomoć se sastojala u nabavci najvažnijih potrebitina (lijekovi, pelene, odjeća, hrana, higijenske potrebitine i sl.) i isporuci na odgovarajuće punktove. Tome je prethodila odgovarajuća procjena potreba na osnovu koje se napravio plan nabavke, pripreme i isporuke. Humanitarni paketi su nabavljeni putem pregovaračkog postupka i dostavljeni u julu za ova tri grada.